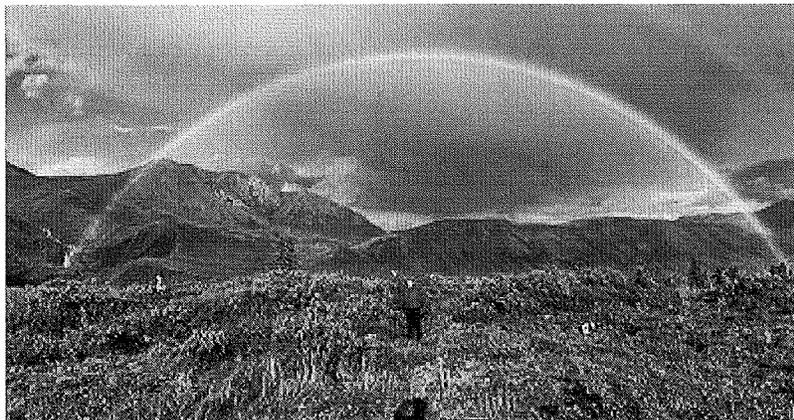

Somewhere Over the Rainbow:
Rainbows in Jewish Thought & Jewish Law

Rabbi Efrem Goldberg
Boca Raton Synagogue
October 29, 2011

Somewhere Over the Rainbow: Rainbows in Jewish Thought and Law

Rainbow

From Wikipedia, the free encyclopedia

A rainbow is an optical and meteorological phenomenon that causes a spectrum of light to appear in the sky when the Sun shines on to droplets of moisture in the Earth's atmosphere. It takes the form of a multicoloured arc. Rainbows caused by sunlight always appear in the section of sky directly opposite the sun.

In a so-called "primary rainbow" (the lowest, and also normally the brightest rainbow) the arc of a rainbow shows red on the outer (or upper) part of the arc, and violet on the inner section. This rainbow is caused by light being refracted then reflected once in droplets of water. In a double rainbow, a second arc may be seen above and outside the primary arc, and has the order of its colours reversed (red faces inward toward the other rainbow, in both rainbows). This second rainbow is caused by light reflecting twice inside water droplets. The region between a double rainbow is dark, and is known as "Alexander's band" or "Alexander's dark band". The reason for this dark band is that, while light below the primary rainbow comes from droplet reflection, and light above the upper (secondary) rainbow also comes from droplet reflection, there is no mechanism for the region between a double rainbow to show any light reflected from water drops.

It is impossible for an observer to manoeuvre to see any rainbow from water droplets at any angle other than the customary one (which is 42 degrees from the direction opposite the Sun). Even if an observer sees another observer who seems "under" or "at the end" of a rainbow, the second observer will see a different rainbow further off-yet, at the same angle as seen by the first observer. Thus, a "rainbow" is not a physical object, and cannot be physically approached.

A rainbow spans a continuous spectrum of colours; the distinct bands (including the number of bands) are an artefact of human colour vision, and no banding of any type is seen in a black-and-white photo of a rainbow (only a smooth gradation of intensity to a maximum, then fading to a minimum at the other side of the arc). For colours seen by a normal human eye, the most commonly cited and remembered sequence, in English, is Newton's sevenfold red, orange, yellow, green, blue, indigo and violet (popularly memorized by mnemonics like Roy G. Biv). However, colour-blind persons will see fewer colours.

Rainbows can be caused by many forms of airborne water. These include not only rain, but also mist, spray, and airborne dew.

Rainbows can be observed whenever there are water drops in the air and sunlight shining from behind at a low altitude angle. The most spectacular rainbow displays happen when half the sky is still dark with raining clouds and the observer is at a spot with clear sky in the direction of the sun. The result is a luminous rainbow that contrasts with the darkened background.

The rainbow effect is also commonly seen near waterfalls or fountains. In addition, the effect can be artificially created by dispersing water droplets into the air during a sunny day. Rarely, a moonbow, lunar rainbow or nighttime rainbow, can be seen on strongly moonlit nights. As human visual perception for colour is poor in low light, moonbows are often perceived to be white. It is difficult to photograph the complete semicircle of a rainbow in one frame, as this would require an angle of view of 84°. For a 35 mm camera, a lens with a focal length of 19 mm or less wide-angle lens would be required. Now that powerful software for stitching several images into a panorama is available, images of the entire arc and even secondary arcs can be created fairly easily from a series of overlapping frames. From an aeroplane, one has the opportunity to see the whole circle of the rainbow, with the plane's shadow in the centre. This phenomenon can be confused with the glory, but a glory is usually much smaller, covering only 5–20°.

At good visibility conditions (for example, a dark cloud behind the rainbow), the second arc can be seen, with inverse order of colours. At the background of the blue sky, the second arc is barely visible.

1. Parshas Noach

ח פרו ורבו שרצו בארץ ורבו בה: ויאמר
 ט אלהים אל-נח ואל-בניו אתו לאמר: גאני הנני
 י מקים את-בריתי אשר אתכם ואת-זרעכם אחר-יכם: ואת
 יא כל-גפש החיה אשר אתכם בעוף בבהמה ובכל-חיה
 יב הארץ אתכם מכל יצאי התבה לכל חיה הארץ:
 יג וקמתי את-בריתי אתכם ולא-יפרת כל-בשר עוד
 יד מפני המבול ולא-יהיה עוד מבול לשחת הארץ: ויאמר
 טו אלהים זאת אות-הברית אשר-אני נתן ביני וביניכם
 יו ובין כל-גפש חיה אשר אתכם לדורת עולם: את-קשתי
 יז נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ: והיה
 יח בענני ענן על-הארץ ובראתה הקשת בענן: וזכרתי את-
 יט בריתי אשר ביני וביניכם ובין כל-גפש חיה בכל-בשר
 כ ולא-יהיה עוד המים למבול לשחת כל-בשר: והיתה
 כא הקשת בענן וראיתה לזכר ברית עולם בין אלהים ובין
 כב כל-גפש חיה בכל-בשר אשר על-הארץ: ויאמר
 כג אלהים אל-נח ואת-הברית אשר הקמתי ביני ובין
 כד כל-בשר אשר על-הארץ:

⁸ And God said to Noah and to his sons with him saying: ⁹ "And as for Me, behold, I establish My covenant with you and with your offspring after you, ¹⁰ and with every living being that is with you — with the birds, with the animals, and with every-beast of the land with you — of all that departed the Ark, to every beast of the land. ¹¹ And I will confirm My covenant with you: Never again shall all flesh be cut off by the waters of the flood, and never again shall there be a flood to destroy the earth."
¹² And God said, "This is the sign of the covenant that I give between Me and you, and every living being that is with you, to generations forever: ¹³ I have set My rainbow in the cloud, and it shall be a sign of the covenant between Me and the earth. ¹⁴ And it shall happen, when I place a cloud over the earth, and the bow will be seen in the cloud, ¹⁵ I will remember My covenant between Me and you and every living being among all flesh, and the water shall never again become a flood to destroy all flesh. ¹⁶ And the bow shall be in the cloud, and I will look upon it to remember the everlasting covenant between God and every living being, among all flesh that is on earth." ¹⁷ And God said to Noah, "This is the sign of the covenant that I have confirmed between Me and all flesh that is upon the earth."

2. Rashi (1040-1105)

(יג) לדרת עולם. נכנס חסר, שיש דורות שלא הולכנו לאות לפי שדיקים גמורים היו, כמו דורו של מוקיהו מלך יהודה, ודורו של רצי שמעון בן יוחאי (כ"ד ל"ט ג)

3. Ramban (1194-1270)

כא ל), כי כל הדבר הנראה שיושם לפני שנים להזכירם ענין נדור ביניהם יקרא אות, וכל הסכמה ברית, וכן במילה אמר והיה לאות ברית ביני וביניכם (להלן י"א) כעבור ההסכמה שימולו כל זרע אברהם לעבדו שכנס אחד:
 ועוד, כי כאשר תראה בהפוך הנוכח יהיה זכר לשלום כאשר כתבנו. ובין שתהיה הקשת עתה בין שהיתה מעולם בטבע, הטעם באות שבה אחד הוא:
 אבל יש לרכותינו בפרשה הזאת סוד נעלם. אמרו כבראשית רבה (לה ג) את קשתי נתתי בענן, קשותי, דבר שהוא מוקש לי. אפשר כן, אלא קשין דפריא, והיה בענני ענן, רבי יודן בשם ר' יהודה ברי' סימון אומר, משל לאחד שבירו סולת רותח ובקש ליתנו על בנו ונתנו על עבדו. ושם עור והיתה הקשת בענן וראיתה לזכור ברית עולם בין אלהים, זו מדת הדין של מעלה ובין כל נפש חיה בכל בשר אשר על הארץ זו מדת הדין של מטה, מדת הדין של מעלה קשה ומדת הדין של מטה רפה. וכבר ידעת מאמרם (חגיגה טו.) במסתכל בקשת כל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם:
 ואם זכית להבין דבריהם תדע כי פירוש הכתוב כן, את קשתי שהיא מדת הדין הנתונה בענן בעת הדין תהיה לאות ברית.

(יב) זאת אות הברית אשר אני נתן. המשמע מן האות הזה שלא היה קשת בענן ממעשה בראשית, ועתה ברא ה' חרשה לעשות קשת בשמים כיום ענן. ואמרו בטעם האות הזה, כי הקשת לא עשאו שיהיו רגליו למעלה שיראה כאלו מן השמים מורים בו, וישלח חציו ויפיצם בארץ (תהלים יח טו), אבל עשאו בהפך מזה להראות שלא יורו בו מן השמים, וכן דרך הנלחמים להפוך אותו בידם ככה כאשר יקראו לשלום למי שכנגדם. ועוד שאין לקשת יתר לכונן חצים עליו:
 ואנחנו על כרחנו נאמין לדברי היונים שמלהט השמש באויר הלח יהיה הקשת בתולדה, כי בכלי מים לפני השמש יראה כמראה הקשת, וכאשר נסתכל עוד בלשון הכתוב נבין כן, כי אמר את קשתי "נתתי" בענן, ולא אמר "אני נתתי" בענן, כאשר אמר זאת אות הברית אשר "אני נתתי". ומלת קשתי מורה שהיתה לו הקשת תחלה. ולכן נפרש הכתוב, הקשת אשר נתתי בענן מיום הבריאה תהיה מן היום הזה והלאה לאות ברית ביני וביניכם, שכל זמן שאראנה אזכיר כי ברית שלום ביני וביניכם:
 ואם חבקש מה טעם בקשת להיות אות, הגה הוא כטעם עד הגל הזה ועדה המצבה (להלן לא גב). וכן כי את שבע כבשות תקח מידי בעבור תהיה לי לעדה (להלן

4. Chizkuni
13th c. France

(יג) את קשתו. אות גדול הוא שהרי הוא דמותי כביכול, כדכתיב: כמראה הקשת כן מראה דמות כבוד ה' (יחזקאל א כח)⁹. ואם רעתי להשחיתם כשהגשמים מרובין אין אני מראה לכם דמות כבודי שאין דרך למלך לכא בין עבריו כשהם נוזפין ממנו. ד"א מה נשתנית קשת שתנתן אות לעולם יותר משאר אותות אלא לפי שהקשת מראה אש מראה מים, מראה אדום מראה ירוק, ואף על פי שמראה מים בצד מראה אש אינן מכיין את האש, כך הקשת אות שלא יציפו הגשמים עוד את העולם. ד"א כשהקשת נראה הפגימה בצד מטה זה דרך שלום שדורכי קשת כשמבקשין לירות הם מכוונים היתר נגד פניהם והקשת כנגד האויבים, והקשת הזאת היתר כנגדו¹⁰.

5. Kli Yaqar
R. Shlomo Ephraim Luntschitz
(1550-1619)

העולה מן הארץ היה בו כדי להשקות את כל האדמה, ולגודל ריבוי המים והם שבאוויר לא היו יכולין ניצוצי השמש לעבור בה, עד שלא היה מתרשם הקשת לא בעננים ולא באויר חם היה סיבת המבול, רצונו לומר ריבוי המים שבתוך האדים, וכרחמי השם יתכרך אחר המבול המעיט את האדים וזיכך את האויר עד שהיו ניצוצי השמש יכולין לעבור את האויר, ואז נראתה הקשת בענן לכריות, וזה לחם לאות על מיעוט המים באויר באופן שלא יבא על ידם עוד מבול לשחת כל בשר:

ומה שנאמר וראיתיה לזכור ברית עולם. פירוש כמו והראיתיה, כמו עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה (להלן כ"ב), נראה, וזה אינו, שהרי בדרון של צדיקים אין הקשת נראה. אלא כך פירושו בזמן שאני חושב להביא חשך ואברון לעולם וזה דווקא בזמן שאין צדיקים מצויין בעולם, אז נראתה הקשת בענן שתבריות יסתכלו בקשת ויחלו עיניהם אל אות זה, כי בו המה בטוחים שלא יביא מבול לעולם. וזה שאמר הכתוב וראיתיה לזכור ברית עולם, אני נוהג עיני באות ברית אשר נתתי לכל בשר, שלא להביא מבול אף בדרן שכולו חייב הראויים להביא עליהם חשך ואברון, אבל בזמן שאין אני חושב להביא חשך ואברון רחינו בזמן שצדיקים מצויים ברור אז לא נראתה הקשת בענן כי לא יסתכלו הבריות אחריו, גם אנכי רואה מעשה הצדיקים ומונע את מרת הדיון מלהביא חשך ואברון, ואין אני צריך ליתן עיני באות ברית הקשת:

ואולי שהוא על דרך אומרים ז"ל (חגיגה טו) כל המסתכל בקשת אינו חס על כבוד קונו, כי בכל דור ודור רבים המה עמי הארץ שאינם חסים על כבוד קונם ומסתכלים בקשת, חרץ כימי הצדיקים האלו שהיו זוכין ומוכין את בני דורם ומונעים מלהסתכל בקשת, על כן לא נראה הקשת בימיהם כי לא הסתכלו בו מפני כבוד קונם אע"פ שבאמת היה קשת בכל דור ודור כי הטבע לא ישחנה, וגם פירושו זה נכון, וענין זיכור האדים שהזכרתי הוא קצת ראייה למה שכתבתי למעלה (לעיל ח כ"א) שעיני המבול נטרקו קישוי וחוק הארץ, וזה סיבה לרפיון האדים ומיעוטן:

(ד) והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן. בענן הקשת וכו' הריעות ונסתפקו בו מפרשים שלימים וכן רבים, כי לפום ריהטא משמע שהקשת נתחדש עתה ומורה על חברית החדשה אשר ברת ה' עם כל חי, ועינינו הרואות שהקשת דבר טבעי נולד מן השמש כשהכה באויר הלח. ומתרייא פירש שגם קודם זה היה הקשת יוצא מן ניצוצי השמש, אך שלא היה נראה לבריות כלל לא בעננים ולא באויר, כי מתחילת הברית היו האדים עולים מן הארץ שמינים ונסים מאד לחונק הארץ כמו שנאמר (לעיל כ ו) ואז יעלה מן הארץ והשקה את פני האדמה, שאפילו אז אחד לבר

פירש הרמב"ם כמו עתה הורעתי. ולדעה זו נטה גם הרמב"ן וזלח שכתב שמתחילה נראה הקשת באויר ולא בענן ואחר המבול נראה גם בענן. וקשה על פירושו ממה שאמרו ר"ל (פחותא ע"ג) שבימי ר"ש בן יוחאי רובי יהושע בן לוי לא נראה הקשת, וא"כ חור האויר לקדמותו ואחר מותם חוד להיות נך ורק ככראשונה, ואלו הם דברים זרים אצל השכל לקבלם שישחנה האויר בכמה זמנים:

והקרבוב אלו לומר בחיזר ספק זה, לפי שאמרו שבימי התסידים האלו לא נראה הקשת, ולא אמרו שלא היה קשת כלל אלא וראי היה קשת ולא נראה, לפי שהבריות לא היו חוקרים אתויו ולא השתדלו לראותו על כן לא נראה, כי כל דור ודור שהיו יראים מן הפורעניות מרעת יושבי בה כי סר צלם ולא היו בדרך צדיקים שיגיבו עליהם, באותן דורות הלך עיניהם לחזור לכמות שהיו קודם המבול, והמיר היו האדים כהטאם לחזור לכמות שהיו קודם המבול, והמיר היו עיניהם נשואות אל אות זה לבטוח על האות שלא יביא פורענות לעולם, אבל החסידים הללו רשכ"י וריב"ל שהיו מגינים על בני דורם עד שכל הבריות היו סמוכים על כחם של זקנים אלו שזכותם יעמוד להם להגין בעדם, על כן לא היו צריכין להסתכל אחר הקשת, כי היו בטוחים שלא ישחנה עליהם הברית אשר ברת ה' לכל בשר אחר המבול:

וזה שאמר הכתוב והיה בענני ענן על הארץ, פירש רש"י כשאני חושב להביא חשך ואברון לעולם כו'. מה ראה רש"י על ככה לפי שבעני ענן על חשך ואברון, שמה הוא ענן של מטר כפשוטו, אלא וראי שקשה לרש"י שאם פירושו ענן של מטר משמע בכל ענן של מטר יהיה הקשת

6. Machzor Yom Kippur

— Cong. — מראתה כהן.
— Cong. — מראתה כהן.
— Cong. — מראתה כהן.

❖ כדמות הקשת בתוך הענן.
❖ כבוד אשר הלביש צדור לצינורים,
❖ כגודל הנתון בתוך גנת הקדר,

ד Like the image of the rainbow amid the cloud¹ —
Cong. — was the appearance of the Kohen [Gadol].
ה Like the majesty in which the Creator clothed the creatures* —
Cong. — was the appearance of the Kohen [Gadol].
ו Like a rose that is placed amid a precious garden —
Cong. — was the appearance of the Kohen [Gadol].

V. 12. Just as here God did not satisfy Himself with merely proclaiming His Word, but dedicated a memorial to His proclamation, so, in the whole course of the history of the Divine government for the well-being of mankind and Israel, He appointed אִיּוֹת, signs, reminders for the great Truths and principles He gave them, which were to serve to keep these teachings ever fresh and present in the minds of men; thus שָׁבֹת, מִילָה, etc. — חֲסֵר לְדֹרֹת עוֹלָם doubly חֲסֵר, for times which appear intensively and extensively deficient, which, if left to themselves would go to ruin. If, in such times, one is overcome by despair for the future, or doubts the justice of God in allowing such a state to continue, the rainbow in the clouds is to remind us that over and beyond even such times God has given mankind His covenant, and even through such times His management will lead mankind to its ultimate goal.

V. 13. אֵךְ קִשְׁתִּי נִתְחַי בַּעֲנָן. It is by no means necessary to assume that hitherto there had been no rainbow and to place it in connection with the atmospheric changes which occurred after the Flood. Just as God showed Abraham the starry heavens and said: כִּהָּ יִהְיֶה זֶרְעֶךָ, as He showed Moses and Aaron the new moon, and with the words לִכְתּוֹב הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לִּכְתּוֹב consecrated this monthly phenomenon — which, of course, had been in existence since the beginning of the world — to be a sign of physical and moral rejuvenation

for Israel; as existing seasons and dates became memorials for historical and instructive remembrance for Israel, so the rainbow can also have been a well-known phenomenon in the sky, and now became designated by God to be a sign of His covenant with Man and the world. The נִתְחַי can therefore quite literally be: My bow, I have long ago placed it in the clouds, henceforth it shall serve as a sign of the covenant between Me and you.

V. 15. The sign and its meaning is told us, about that there can be no doubt. It only remains to consider the connection between the sign and its signification. This has been attempted in various ways. The sign is a reversed weapon, a bow with the string towards the earth, so that it would shoot away from the earth, accordingly a sign of peace, no more arrows from heaven. — Its appearance is that of an arc joining the earth to heaven, accordingly a bond between heaven and earth. The phenomenon itself is woven from light and water. In the midst of overcast threatening clouds it announces the presence of light, is accordingly a reminder that in the midst of God's threatened wrath His preserving grace is still there. — But perhaps the sight of the colours of the rainbow is in closer relation than all these ideas. By it our attention would repeatedly be directed to the fact that, in spite of all differences in the degree of human development, God would never again decree the downfall of the whole human race, but that its future education to its godly purpose was to be founded just on these differences and varieties of humanity. For is the rainbow anything else but the one pure complete ray of light, broken up into seven degrees of seven colours, from the red rays nearest to the light to the violet, most

distant from the light, losing itself into the darkness; and from the one to the other are they not all rays of light, and combined all together, do they not form the one complete pure white ray? Could not this perhaps be meant to say: the whole manifold variety of all living creatures from the "most alive" Adam, the אָדָם "red one", "Man", nearest to the godly, down to the lowest, humblest form of life in the humblest worm, all נֶפֶשׁ בְּשָׂר, and above all, the whole variety of shades in which henceforth the purely "human" would show itself in the races of mankind, from the bright highly intellectual people down to those in whom, to the human eye, the spiritual element hardly glimmers, God unites them all together in one common bond of peace, all fragments of one life, all refracted rays of the one spirit of God, even the lowest, darkest, most distant one, still a son of the light? Thus, later on, our sages describe the different spiritual and moral degrees of the צְדִיקִים in the metaphor of nuances of light, from the bright, illuminating rays of the sun to the gleam of the lamp in the Temple, all is light, only according to the difference of the material it appears different, שֶׁבַע כְּחוֹת שֶׁל צְדִיקִים וְכוּ' וּפְנִימָהּ דּוֹמוֹת לַחֲמָה לְלִבְנָה לְרִקְעָה לְבִרְקִים לְכוֹכְבִּים, לְשׁוֹנִים וְלַמְגֹּדֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

7. R. Samson R.
Hirsch
(1808-1888)

8. Bava Kamma 82a

עָוָרָא תִּיקָא – Do you say that Ezra instituted this requirement?!

וְהָא מִשְׁיָקְרָא הָיָה מִיתְקָרָא – Why, it was instituted earlier, at the outset of the nation's existence, as was taught in a Baraisa: „וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשָׁת יָמִים בְּמִדְבַר וְלֹא מָצְאוּ מַיִם” – The Torah states that after crossing the Sea of Reeds the Israelites entered the Wilderness of Shur, AND THEY WENT FOR THREE DAYS IN THE WILDERNESS BUT DID NOT FIND WATER.^[15]

דוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת – AND apropos of this verse THE EXPOUNDERS OF VERSES^[16] STATED: „אֵין מַיִם אֶלָּא תוֹרָה – THERE IS NO metaphoric meaning for the word “WATER,” when it appears in Scripture, OTHER THAN “TORAH,” AS IT IS STATED: *HO! EVERYONE WHO IS THIRSTY, GO TO THE WATER* [i.e. Torah].^[17]

בֵּינָן – And so, SINCE [THE ISRAELITES] WENT THREE DAYS WITHOUT TORAH, as the Exodus verse intimates, תֵּלְאוּ – THEY BECAME EXHAUSTED.^[18]

עָמְרוּ וְבִיאוּם – Whereupon THE PROPHETS THAT WERE AMONG THEM^[19] AROSE AND INSTITUTED FOR THEM שְׁוֵהוּ קוֹרֵין – THAT [THE WORSHIPERS] SHALL READ from the Torah ON THE SABBATH AND SUSPEND the reading ON SUNDAY, AND then READ ON MONDAY AND SUSPEND the reading on TUESDAY AND WEDNESDAY, AND READ again ON THURSDAY AND SUSPEND the reading ON THE SABBATH EVE (Friday), כִּי שְׁלֹשָׁת יָמִים בְּלֹא תוֹרָה – SO THAT [THE PEOPLE] NOT BE KEPT FOR THREE consecutive DAYS WITHOUT hearing the words of TORAH.^[20] From here we see that the Monday/Thursday Torah readings were instituted long before Ezra's time. – ? –

9. Berachos 59a

Another statement by these two Amoraim regarding a weather-related phenomenon:

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן אֲמִיר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הָרֹאֶה אֶת הַקַּשְׁתָּה בְּעָנָן – One who sees a rainbow amidst the clouds must fall upon his face and prostrate himself before this vision of God's glory, as it says:^[41] „כְּמִרְאֵה הַקַּשְׁתָּה אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעָנָן” – Like the appearance of a rainbow that would be in the clouds, etc. on a rainy day, so was the appearance of the brilliance all around. That was the appearance of the likeness of the glory of Hashem!

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי – When I saw, I fell upon my face.

The Gemara records a negative reaction to this statement:

לֵוִי עָלָה בְּמִצְרָיִם – They condemned this practice in the West, i.e. Eretz Yisrael, מֵשֹׁמֵם קָרְחָנִי בְּמֵאן דְקָרְחִי לְקַשְׁתָּא – because it appears as if he is bowing to the rainbow itself.

The Gemara remarks:

אָבֵל כְּרוּבִי וְנֹאֵי מְבָרַךְ – However, one should certainly recite a blessing upon seeing a rainbow.

The Gemara asks:

מַאי מְבָרַךְ – What blessing does he recite?

The Gemara answers:

בְּרוּךְ זִכְרֵךְ הַבְּרִית – Blessed are You ... Who remembers the covenant.^[42]

A different answer:

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן יִשְׁמָרֵל – In a Baraisa, it was taught: YISHMARL THE SON OF R' YOCHANAN BEN BEROKA SAID: „מֵאֵן כְּבִרְתּוֹ וְקִיּוּם בְּמֵאֵמְרוֹ” – WHO IS TRUSTWORTHY IN HIS COVENANT, AND FULFILLS HIS WORD.^[43]

The Gemara concludes:

הַלְקָהּ וְיִקְרִינָהּ לְתַרְוִיחָהּ – Since there is a dispute as to the wording of the blessing, therefore we should say both (endings): בְּרוּךְ זִכְרֵךְ הַבְּרִית וְנֹאֵן כְּבִרְתּוֹ וְקִיּוּם – Blessed are You ... Who remembers the covenant, and is trustworthy in His covenant, and fulfills His word.^[44]

The Gemara cites the next part of the Mishnah:

10. Chagiga 16a

The Gemara cites the next part of the Mishnah:

כִּלְשָׁא חָסֵי עַל כְּבוֹד קִוָּי – WHOEVER HAS NO HRED FOR THE HONOR OF HIS CREATOR – רַחֲמֵי לֹו שְׁלֹא בָא לְעוֹלָם – IT WOULD HAVE BEEN BETTER FOR HIM HAD HE NEVER COME TO THE WORLD.^[54]

The Gemara asks:

מַאי חָסֵי – What [kind of person] evinces a lack of concern for the honor of God?

The Gemara presents two views:

רַבִּי אָבָא אָמַר – R' Abba said: „זֶה מִתְקַבֵּל בְּקַשְׁתָּה” – This refers to someone who gazes at a rainbow.^[55]

רַב יוֹסֵף אָמַר – Rav Yosef said: „זֶה עוֹבֵר עֲבִירָה בְּסֵתֵר” – This refers to someone who commits a sin in secret.^[56]

The Gemara cites the source for the first view:

מִתְקַבֵּל בְּקַשְׁתָּה – Someone who gazes at a rainbow impinges on the honor of God, דְּכָתוּב – as it is written:^[57] „כְּמִרְאֵה הַקַּשְׁתָּה” – Like the appearance of a rainbow that would be in a cloud on a rainy day, כֵּן מִרְאֵה הַנִּצְחָה – so was the appearance of the brilliance all around. – so was the appearance of the brilliance all around. – That was the appearance of the likeness of the glory of Hashem!^[58]

11. Ben Yehoyada

R. Yosef Chaim of Bahgdad

(1832-1909)

שֵׁם זִכְרֵה הַבְּרִית גִּמְלוֹת בְּרִיתוֹ וְקִיּוּם בְּמֵאֵמְרוֹ. הָא דְמוֹכִירִין שְׁלֹשָׁה הַלּוֹקוֹת, נִרְאָה לִי בִּסִּיד כִּי הַקַּשְׁתָּה יֵשׁ בּוֹ ג' גּוֹנִין, וְהֵם לְבָן כְּנֶגֶד קַי הַחֹסֵד, וְאֲדוּם כְּנֶגֶד קַי הַגְּבוּרָה, וְיֵרֶק כְּנֶגֶד קַי הַרְחִמִים, וְכְנֶגֶד אֱלֹה אֲמִירִים ג' מִיָּנִי שְׂבַח הַנּוֹכַח;

12. Maharsha

R. Shmuel Eidels (1555 – 1631)

עֵינַי וְקִיָּל : בְּרֹכִי וְדַלִּי מְבָרַךְ בּוֹ - דָּלָה חֵימָה כִּיִּן דְחֵימֵי פְסִידֵי לְקַשְׁתָּה דְהֵיִנוּ שִׂחְשֵׁחַ שִׂיחֵיהּ עַם מִרְאֵה שְׂכִינָה בְעֵלְמָה לֹא יִבְרַךְ נֵימֵי מֵהַיָּט בְּרֹאֵה הַקַּשְׁתָּה מֵשׁוּם דְחֵימֵי כְּמִבְרַךְ לְקַשְׁתָּה שְׂחֵחַ חוֹשֵׁב שִׂיחֵיהּ זֶה הַשְׂכִּינָה עֵלְמָה וְקִאֲמַר דְחֵימֵי מֵהַבְּרַךְ שְׁלֹא יִהְיֶה לְאֲמֵר כֵּן וְקִאֲמַר דְחֵימֵי וְזִכְרֵי דְהַשְׂחֵחַ לֹא מִחֻשַׁב הַקַּשְׁתָּה אֲלֵא שְׂחֵחַ זִכְרֵי הַבְּרִית בְּעֵלְמָה כְּכֹחֵב וְגִרְלָהּ הַקַּשְׁתָּה בְּעָנָן וְזִכְרֵיהּ אֶת בְּרִיתֵי וְגו' - וְקִאֲמַר דְחֵימֵי נֶאֱמַר בְּנִיחֵי כִי דְהֵיִנוּ שְׂעִי הַקַּשְׁתָּה וְזִכְרֵי הַבְּרִית וְנֶאֱמַר הוּא לְעֵשׂוֹת כֵּן שְׁלֹא לְהַכְיֹו מְבֹוֹל לְעוֹלָם וְלִפְיָן כֵּל חֵדֵשׁ וְגו' וְלֹא נִבְרָא הַשְׂחֵחַ הַקַּשְׁתָּה הַשְׂחֵחַ הַבְּרִית קִאֲמַר שְׂחֵחַ קִיּוּם בְּחֵימֵי וְגו' כִּי לֹא נִבְרָא בְחֵימֵי כִי יֵי בְרָאשִׁית כְּמוֹ שְׂעִיטָה בְּעֵשְׂרֵי דְבָרִים שְׂעִיטָה בְּעֵינַי וְהַקַּשְׁתָּה וְקִיָּל : כִּי לֹא

רכנת הקשת, וחקמה בתקופתה, ובו ב' סעיפים:

13. Shulchan Aruch o.c. 229

א (א) *הרואה הקשת (ב) אומר "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, זוכר הברית (א) (א) (ג) ונאמן (ו) בבריתו וקיים בהתקופה". (ה) ונאמן (ו) להסתכל בו ביותר: ב "הרואה קשת (ו) בתקופתה, והוא מכ"ח לבית שנה, (ו) ונתקופה בתחלת ליל ד'. קשרואה אותה ביום ד' (ג) (ג) (ח) בבקר אומר "ברוך עושה (מעשה) בראשית". (ט) וכן מברך גמ"כ קשרואה לבנה בשהתה נוכחים במשקמותם ומנולות בעתם. יחיינו בשמחור הלכנה בתחלת מול טלה בתחלת החדש ולא תהיה נוטה לא לצמון ולא לדרום, וכן קשרואה כל מוכב הקמשה (ו) (ו) הנשארים לתחלת מול טלה ולא יהא נוטה לא לצמון ולא לדרום, וכן קבל את שיראה מול טלה עולה מקעות המורה:

14. Mishna Berura—R. Yisroel Meir Kagan (1838–1933)

א (א) הרואה קשת וכו', אין צריך להגיד לחברו שיש קשת, משעם *הרואה הקשת וכו'. לא יאמר אם עיניו נקאו שיראהו בהמיה קשת דווא "מוציא דעה" (ח"א): (ב) אומר וכו'. תקבאן אם ראה אותו עוד טעם אפילו בחור שלשים יום, חור וקברך, ולא רמי לכל קנו דקווא לן בהו יפעם אחת בחדש די לברוכי, דבאן הקשת שבנד עליו סלף וסלף לו, ורמי לבנת קעים (שע"ת בשם ברכ"י): (ג) נאמן וגו'. ברכ"י נטור הנסח: ונאמן: (ד) "בבריתו". ודעה לומר, שלא יצטרפו אף-על-פי שבבו טרשיים: יקום בראשית, אפילו לא היה הברית, מין שאמר בדבור בעלמא "לא יקנה עוד מבול לשתת הארץ". קרוי הוא שיקים טאקרו (אבודרהם): (ה) ואסור להסתכל בו ביותר עניו בחות נתינה ט"ו, אלא וראוה וקברך: ב (ו) בתקופתה. מקום שהיא חונרת שם לתחלת

15. Chayei Adom—R. Avraham Danzig (1748–1820)

ד הרואה קשת, אומר "כא"י אמ"ה זוכר הברית ונאמן בבריתו וקיים במאמרו". ואסור להסתכל בו ביותר (ונלחמי טמר אי טמו נעלס ממני, שאין להגיד למרו שיש קשת, מטעם מו"ט דס"ט):

16. Piskei Teshuvos

במאמרו, ורוקא² שראה הקשת כחצי גורן עגולה, אבל ראה מקצת ממנו אינו מברך בשם ומלכות ואין צריך לעמוד בעת הברכה אבל המדקדקין עומדים, ודינו כדין ברכת הברקים והרעמים שאין מברך אלא פעם אחת כיום המעות, אא"כ נתפורד העבים ושבו נחקרו השמים ונראה הקשת שאז מברך שוב, והיה לאחר שינת הלילה ראה קשת מברך שוב. ואם לא כירך מיד כשראה הקשת וכלל לברך כל זמן שהקשת עדיין נראית, ויראה אותה בתוף קודם הברכה ומיד יברך. וכמו"כ לענין ברכת הקשת כשהוא באמצע התפילה או לימוד תורה דינו כדין ברכת הברקים והרעמים ומבואר דינו לעיל סי' רכ"ז אות ה'.

דמוי הקשת, ומניעת ההסתכלות בו
ג. שם: ואסור להסתכל בו ביותר, והסתכל התיים.

בזוכר הברית ונאמן בבריתו וקיים במאמרו. וזוהו ומברך. והא"כ בבבואה הקשת המשתקפת מתוך שלוליות המים או הנהר וכו' אין נכון להסתכל הרבה, ובזוה"ק (פ' בשלח דף ט"ו:) המסתכל בקשת כמו שמתכל בשכינה, ובתיקוני זוהר (תיקון י"ח, דף ל"ו:) רסביבות הקשת מתלבשים קליפות שהם רוח סערה וענן גדול וכו', ואלו הגורמים שלא יהיה הקשת בצבעיה המאירים, ואם יתראה קשת בצבעיה המאירים מיד יבוא משות. ומלשון זה מוכח שגם בקשת שלנו, שהיא חופעה טבעית על ידי שניצוצות מי הגשם מתנקשים עם קרני השמש, מכל מקום מברכים עליה הברכה האמורה ואסור להסתכל בה הרבה, כי אין טבע בעולם אלא למראית עין, והכלל בהשגחה פרטית מאת מסבב הסיבות שיחללה הקשת הטבעית בעולם ובמקום ההוא, כדי לעורר עי"כ מרח הרחמים בעת דין ולהגן על התיים.

17. Teshuvos V'hanhagos 3:76:6
R. Moshe Shturnbach

(1) הרואה קשת מברך זוכר הברית ונאמן בבריתו וקיים במאמרו. עיין בבה"ל (ר"ס רכ"ט) שאם נראה חצי גורן עגולה כפשוטו או מברין, אבל במקצת ממנו לא מברין, ולמעשה לא הכריע, ולפ"י ברואה קשת אין לברך אלא בחצי גורן עגולה ולא כפחות דהוה חשש ברכה לבטלה.